

INHOUD

ONTDEKKEN 6

Welkom in Rome.....	8	Routes	26
De parels van Rome	10	Veelzijdig Rome.....	32
Zicht op Rome	14	Jaaroverzicht van Rome	52
De wijken van Rome	16	Een korte geschiedenis.....	54

BELEVEN 60

Capitolijn.....	62	Lateraan.....	212
Forum en Palatijn.....	76	Caracalla	228
Piazza della Rotonda.....	102	Aventijn.....	242
Piazza Navona.....	120	Trastevere	256
Piazza di Spagna en Villa Borghese	136	Janiculum	270
Campo de' Fiori.....	160	Vaticaan.....	282
Quirinaal en Monti.....	180	Via Veneto	306
Esquilijn.....	200	Buiten het centrum	314

WEGWIJS 328

Voor vertrek.....	332	Register	340
Rome onderweg.....	334	Nuttige uitdrukkingen.....	348
Praktische informatie.....	338	Dankbetuiging	350

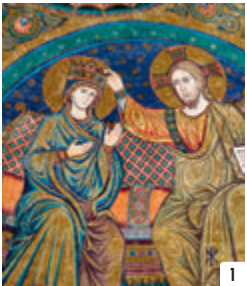
Links: De Spaanse Trappen
Vorige bladzijde: Skyline vanaf het Monumento Nazionale
a Vittorio Emanuele II
Omslag: Zicht op Rome vanaf het Castel Sant'Angelo

WELKOM IN ROME

De spectaculaire piazza's, de klaterende fonteinen en het energieke straatleven maken van Rome één groot barok spektakel, dat maar wat graag wil worden verkend. Wegdromen vanachter een Campari spritz, wereldberoemde kunst en eeuwenoude historie bewonderen: wat uw reis naar Rome u ook gaat brengen, deze Capitool Reisgids is de ideale reisgenoot.

Nergens is de geschiedenis zo levend als in Rome. Een bezoek aan het Colosseum, de tempels van het Forum Romanum of het Pantheon is als een reis naar de Oudheid. De ruïnes van de Terme di Caracalla en het Palazzo Valentini zijn dankzij digitale technologie in hun vroegere glorie te zien. En u dompelt zich onder in de tweede bloeiperiode van de stad als u zich in de barokke euforie van de Piazza Navona stort, de Spaanse Trappen afdaald of een muntje in de Trevifontein werpt. Ook buiten het centrum vindt u architectonische en Romeinse hoogstandjes. Er is een archeologisch park en de goed bewaarde Romeinse villa van Hadrianus in Tivoli. De Villa d'Este met zijn tuinen zijn een prachtig voorbeeld van renaissance-architectuur en in de buurt van Pompeï zijn de oude ruïnes van Ostia Antica een voorbeeld van de Romeinse architectuur.

Maar deze stad heeft meer te bieden dan enkel een luisterrijk verleden. Op de markten van Campo de' Fiori en Testaccio en in de hipsterbars en -restaurants van Monti en Trastevere laat Rome zich van zijn meest kosmopolitische kant zien. Moderne architectuur en kunst vindt u in het MAXXI, een ontwerp van Zaha Hadid, of in het MACRO, in een voormalige bierbrouwerij. Waar te beginnen, met zoveel monumenten, musea, kerken en galleries? We hebben de stad opgedeeld in duidelijke hoofdstukken, met gedetailleerde reisroutes, tips van Italianen en duidelijke kaarten, waardoor u uw bezoek tot in de perfectie kunt plannen. Of u nu een weekend, een week of langer blijft, dankzij deze Capitool Reisgids ziet u gegarandeerd het allermooiste van wat deze legendarische stad te bieden heeft. Wij hopen dat u geniet van dit boek en van Rome.

1

2

3

- 1 Detail van het mozaïek van de *Kroning van Maria* in de Santa Maria Maggiore
- 2 Het Forum Romanum
- 3 De Fontana dei Quattro Fiumi op de Piazza Navona

DE PARELS VAN ROME

De parels van Rome

Antieke ruïnes, renaissancepaleizen, barokkerken, kunst van wereldfaam, elegante boetieks en culinaire verrassingen: er zijn ontelbaar veel redenen om van Rome te houden. Onze persoonlijke favorieten vindt u hier.

1 MAGNIFIEKE PLEINEN EN FONTEINEN

Rome barst van de weidse piazza's met sprankelende fontein: ideaal om mensen te kijken onder het genot van een kop koffie.

3 HET APERITIVO

Doe als de Romeinen en laat voordat u aan tafel gaat vanaf het terras de wereld aan u voorbij trekken onder het genot van een glas wijn, Aperol of Campari spritz, een schaalje olijven of een blad canapés.

2 ANTIKE MONUMENTEN

In deze oeroude stad kunt u uw fantasie de vrije loop laten wanneer u de ruïnes van de ontelbare paleizen, amfitheaters, triomfbogen, badhuizen en markten verkent.

4 ZONSOPKOMST OP HET SINT-PIETERSPLEIN

De door Bernini ontworpen Piazza San Pietro (blz. 286) is een van de indrukwekkendste openbare ruimten ter wereld. Om het op zijn mooist te zien, moet u vroeg opstaan.

5 CHIC SHOPPEN

Een Romein zal nooit in een spijkerbroek nette kleren gaan kopen, dus zorg dat u op uw paasbest gekleed bent wanneer u een bezoek brengt aan de boetieks van Rome.

6 HEERLIJKE GELATO

Op een bloedhete middag of zwoele avond over de kasseien van het *centro storico* slenteren met een ijskoude *coppetta* of *cono* is een aloude Romeinse traditie.

21STE-EEUWS ROME 7

Ruil de geschiedenis voor een paar uur in tegen hedendaagse kunst in het ultramoderne MAXXI, of een jazzsessie of klassiek concert in het Auditorium Parco della Musica (blz. 318).

ROMEINS STREETFOOD 10

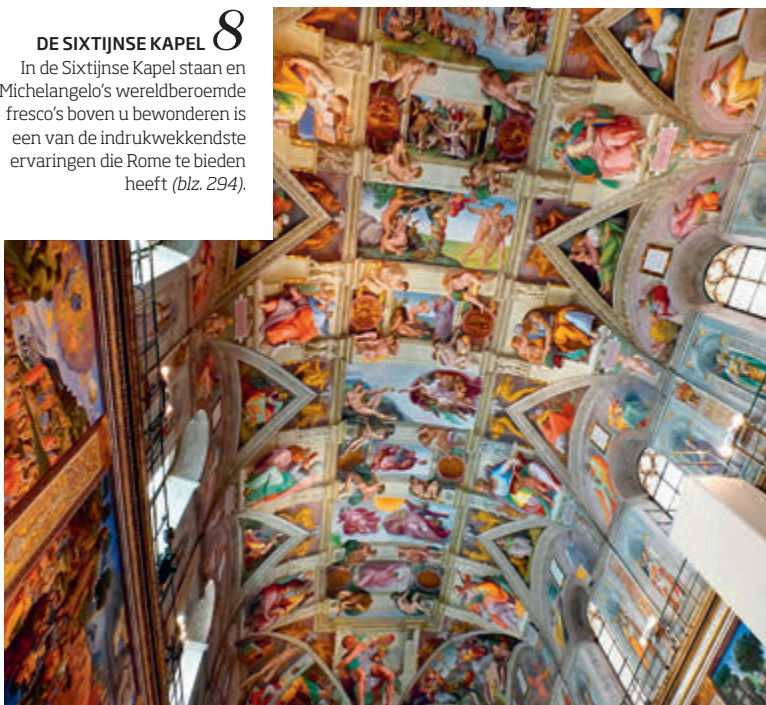
Verlaat Rome niet zonder *pizza bianca* (besprenkeld met olijfolie en zout), *suppli* (gefrituurde gevulde rijstballetjes) of *polpette di bollito* (vleeskroketjes) geproefd te hebben, bij voorkeur in de Mercato di Testaccio (blz. 51).

ONDERGRONDS ROME 11

Daal af tot onder het wegdek in een verborgen stad van crypten en catacomben, vol spookachtige mummies, macabere botkunstwerken en heidense offerplaatsen.

DE SIXTIJNSE KAPEL 8

In de Sixtijnse Kapel staan en Michelangelo's wereldberoemde fresco's boven u bewonderen is een van de indrukwekkendste ervaringen die Rome te bieden heeft (blz. 294).

ROME BIJ ZONSONDERGANG 9

De skyline van Rome wordt gekenmerkt door zeven heuvels en meer dan negenhonderd kerken, dus aan fotogelegenheden geen gebrek. Bij zonsondergang is de stad op zijn fotogeniekst.

VILLA BORGHESE 12

De rijk begroeide Villa Borghese is de groene long van Rome. In dit grote stadspark is het heerlijk picknicken, varen of fietsen en er zijn ook enkele interessante musea (blz. 144).

1

2

3

4

- ① Het Forum Romanum
- ② Interieur van het Pantheon
- ③ Verse waren op de markt op de Campo de' Fiori
- ④ De Spaanse Trappen

Of u nu meerdere dagen in Rome hebt of enkel een indruk van de eeuwige stad wilt krijgen, de reisplannen op de volgende pagina's helpen u om uw tijd optimaal in te delen.

24 UUR

Ochtend

Ontbijt net zoals de Romeinen zelf met koffie en gebak in een café-bar, terwijl u te voet of met de bus een route uitstippelt naar het Colosseum (blz. 88). Ga vooral vroeg; het gaat al om 8.30 uur open. Als er al een lange rij staat wanneer u aankomt, neem dan genoeg met een wandeling rond het bouwwerk met zijn wereldberoemde bogen. Kuier langs het Forum Romanum (blz. 80) de Capitolijnse heuvel (blz. 62) op en bewonder het adembenemende ruitersstandbeeld van Marcus Aurelius in de Musei Capitolini (blz. 66) of neem genoeg met de replica op Michelangelo's Piazza del Campidoglio. Trakteer uzelf op koffie bij Cafferteria dei Musei Capitolini, de bar op het dak van het museum, en wandel daarna naar Palazzo Valentini (blz. 98), waar de ruïnes van twee antieke Romeinse huizen door middel van een interessante audiovisuele presentatie tot leven worden gewekt. Loop vervolgens via het Joodse getto naar de Campo de' Fiori met zijn gezellige markt (blz. 164) en gebruik ten slotte de lunch in restaurant Ar Galletto (Piazza Farnese 104).

Middag

Slenter naar de Piazza Navona (blz. 124) en maak, nadat u de fonteinen bewonderd hebt, de oversteek naar het Pantheon (blz. 106). Haal een ijsje bij Giolitti (blz. 116) en wandel langs de leuke winkels in de smalle, hobbelige straatjes naar de Trevifontein (blz. 184). Ga vandaaruit naar de Piazza di Spagna (blz. 140), waar u zich bij de menigte op de Spaanse Trappen voegt, en loop verder over de Via Trinità dei Monti, vanwaar u prachtig uitkijkt over de skyline van Rome.

Avond

Beloon uzelf met een *aperitivo* op het panoramaterras van Ciampini al Café du Jardin (Piazza Trinità dei Monti), geopend van april tot oktober. Het is misschien een beetje toeristisch, maar het uitzicht bij zonsondergang is onovertroffen. In de winter, als het café gesloten is, gaat u terug naar de Piazza di Spagna en drinkt u een cocktail in de mondaine Stravinskij Bar van Hotel de Russie. Geniet daarna bij Babette (Via Margutta 3) van de traditionele Italiaanse keuken.

1

3

2

4

→
① De Piazza San Pietro

② Het Colosseum

③ Gezelligheid is troef op de vele terrassen

④ Bernini's *Pluto en Proserpina* in de Galleria Borghese

3 DAGEN

Dag 1

Ochtend Sta bij het krieken van de dag op om een uitgestorven Piazza San Pietro te ervaren, en ga samen met nonnen, priesters en pelgrims om 7 uur 's ochtends de basiliek binnen (blz. 286). De wenteltrap naar de top van koepel gaat om 8 uur open: het heeft wel iets om het uitzicht voor uzelf te hebben. Zorg dat u tijdig online een tijdslot voor de Musei Vaticani (blz. 290) geboekt hebt en ontbijt bij het café op de Cortile della Pigna. Bewonder de Sixtijnse Kapel, stippel uw eigen route in de musea uit en lunch bij de pizzeria buiten het Padiglione delle Carrozze (koetspaviljoen).

Middag Ontspan ook weer even tijdens een verkwikkende wandeling over de Janiculum (blz. 270), waar de vergezichten prachtig zijn, en slenter langs de Tempietro (blz. 277) richting de boetiekjes van Trastevere (blz. 257). Bewonder de prachtige mozaïeken in de Santa Maria in Trastevere (blz. 260).

Avond Neem een *aperitivo* op de Piazza Santa Maria in Trastevere en schuif aan voor het diner in Enoteca Ferrara (blz. 267).

Dag 2

Ochtend Verken het Colosseum (blz. 88) en ga dan naar de Palatijn (blz. 94). Met zijn antieke ruïnes tussen dennenbomen en wilde bloemen spreekt deze heuvel sterk tot de verbeelding. Mis de prachtige Orti Farnesiani en de restanten van de tunnels in keizer Nero's Cryptoporticus (blz. 96) niet. Wandel bergafwaarts naar het Forum Romanum (blz. 80) en zoek naar de gesmolten munten in het pleaveisel van de Basilica Emilia of naar de spelborden die in de traptreden van de Basilica Giulia zijn gekrast. Trakteer uzelf op een lunch in bistro La Bottega del Caffè op de autovrije Piazza Madonna dei Monti.

Middag Loop langs eigenwijze boetieks in de Via dei Serpenti naar de Mercati di Traiani (blz. 92), een oud Romeins winkelcentrum, en naar de digitaal gereconstrueerde villa's onder het Palazzo Valentini (blz. 98). Mis de fresco's niet in het Palazzo Massimo alle Terme (blz. 186).

Avond Stort in achter een goed glas wijn in Trimani Il Wine Bar (blz. 192) dat wordt gevolgd door een keur aan inventieve Italiaanse gerechten in L'Asino d'Oro.

Dag 3

Ochtend Begin rustig met een caffè latte in het Antico Caffè Vitti op de Piazza San Lorenzo in Lucina en snuffel rond in de winkels van de Via Campo Marzio, Via del Leone en Piazzetta della Toretta. Via de Piazza del Parlamento komt u op de Piazza del Montecitorio, waar politici en lobbyisten het parlamentsgebouw in- en uitlopen. Wandel via de Piazza delle Coppelle naar het Pantheon (blz. 106). Bewonder de Caravaggio's in de San Luigi dei Francesi (blz. 127) en bekijk de binnenplaats van de Sant'Ivo alla Sapienza (blz. 129). Steek dan de Piazza Navona over en lunch in de bistro van het Chiostro del Bramante (Arco della Pace 5).

Middag Ga naar Villa Borghese om de beroemde beelden van Bernini in de Galleria Borghese (blz. 146) te bekijken en, als u niet te moe bent, de Etruskische collectie in de Villa Giulia (blz. 148).

Avond Geniet van een aperitief op het terras van het Caffè delle Belle Arti van de Galleria d'Arte Nazionale Moderna (blz. 146) en daarna van typisch Italiaanse pastagerechten in restaurant Dal Polla-rollo (Via di Ripetta 4-5).

1

2

3

4

- ① De ruïnes van de Terme di Caracalla
- ② Spiegelzaal in het Palazzo Doria Pamphilj
- ③ De Tempietto van Bramante
- ④ Terrasjes in Trastevere

5 DAGEN

Dag 1

Ochtend Verken het Forum Romanum (blz. 80) en de keizerlijke ruïnes op de Palatijn (blz. 94). In het weekend kunt u benodigdheden voor een picknick kopen op de markt bij het Circus Maximus (blz. 51).

Middag Bekijk de beroemde beelden in de Musei Capitolini (blz. 66) en bezoek het museum in de Crypta Balbi (blz. 172).

Avond Slenter door het Joodse getto, gebruik het aperitief bij Roscioli en proef de *cucina romana* in Piperno (blz. 175).

naar de Catacombe di San Callisto en ga te voet verder naar het Mausoleo di Cecilia Metella (blz. 323).

Avond Geniet van de verfijnde mediterrane keuken van Ristorante L'Archeologia (Via Appia Antica 139).

Dag 4

Ochtend Wandel langs de fraaie tuinen en villa's van de Aventijn naar Testaccio. Nadat u de Monte Testaccio (blz. 250) verkend hebt, dwaalt u langs de kraampjes van de Mercato di Testaccio (blz. 51) en proeft u van het heerlijke streetfood.

Middag Steek de Tiber over en wandel in de schaduw van de dennenbomen van het park van de Villa Sciarra (blz. 266) naar de Tempietto (blz. 277).

Avond Eet authentiek Romeins in Antica Pesa (Via Garibaldi 18) en doe dan een drankje in jazzclub Big Mama (blz. 267).

Dag 2

Ochtend Zoek naar sporen van het Teatro di Pompeo (blz. 166) en naar de overblijfselen van het Romeinse stadion onder de Piazza Navona (blz. 121). Volg een audiotour door Palazzo Doria Pamphilj (blz. 116), ingesproken door de huidige prins, Jonathan. Gebruik de lunch in het café van het palazzo.

Middag Na de duizelingwekkende fresco's in de Sant'Ignazio di Loyola (blz. 111) kunt u winkelen in de Via Condotti (blz. 150). Bezoek de kamer waar de dichter Keats zijn laatste maanden doorbracht in het Keats-Shelley Memorial House (blz. 140) voordat u de fresco's in de Villa Medici (blz. 151) gaat bekijken.

Avond Geniet van een cocktail en een maaltijd in het Doney Café (blz. 310) in de Via Veneto.

Dag 5

Ochtend Verken het park van Villa Borghese te voet, op de fiets of met een riksja en maak tijd voor een vaartochtje over het meer en een bezoek aan het Museo Carlo Bilotti (blz. 145). Lunch met handgemaakte ravioli op het terras van het Caffè delle Belle Arti van de Galleria Nazionale d'Arte Moderna (blz. 146).

Middag Bezoek de Galleria Borghese (blz. 146) en wandel via de wijk Salaria naar het Quartiere Coppedè om de fantasievolle architectuur te bewonderen (blz. 319). Neem tram 3 vanaf de Piazza Buenos Aires terug naar de stad, naar Trastevere: de ideale omgeving voor uw laatste avond in Rome.

Avond Luister met een prosecco naar de livemuziek in Ombre Rosse (blz. 267) en ga dan naar Antico Arco (blz. 277) voor een hoogstaand diner.

Dag 3

Ochtend Neem de grandeur van de Santa Maria Maggiore (blz. 204) in u op, haal iets te eten voor straks bij Panella (Via Merulana 59) en wandel langs de ruïnes van de Terme di Traiano (blz. 210) in het park op de Oppius. Maak een tijdreis door de verschillende stadia van de San Clemente (blz. 218) en picknick in het park van Villa Celimontana (blz. 235).

Middag Bezoek de Terme di Caracalla (blz. 232) op de Coelische heuvel. Neem dan bus 118 langs de Via Appia Antica

1

PANTHEON

U3 Piazza della Rotonda 116 en lijnen met haltes op Via del Corso, Corso Vittorio Emanuele II of Corso del Rinascimento Dag. 9.00-19.00 uur, op feestdagen 9.00-13.00 uur pantheonroma.com

Met zijn overweldigende koepel is het Pantheon, de Romeinse tempel van 'alle goden', het best bewaarde bouwwerk uit de oudheid in Rome. Waar veel andere klassieke gebouwen in verval raakten, werd het Pantheon in de 7de eeuw in gebruik genomen als kerk, waardoor het behoud ervan verzekerd was.

↑ De portico, gebouwd op de fundamenteën van de tempel van Marcus Agrippa

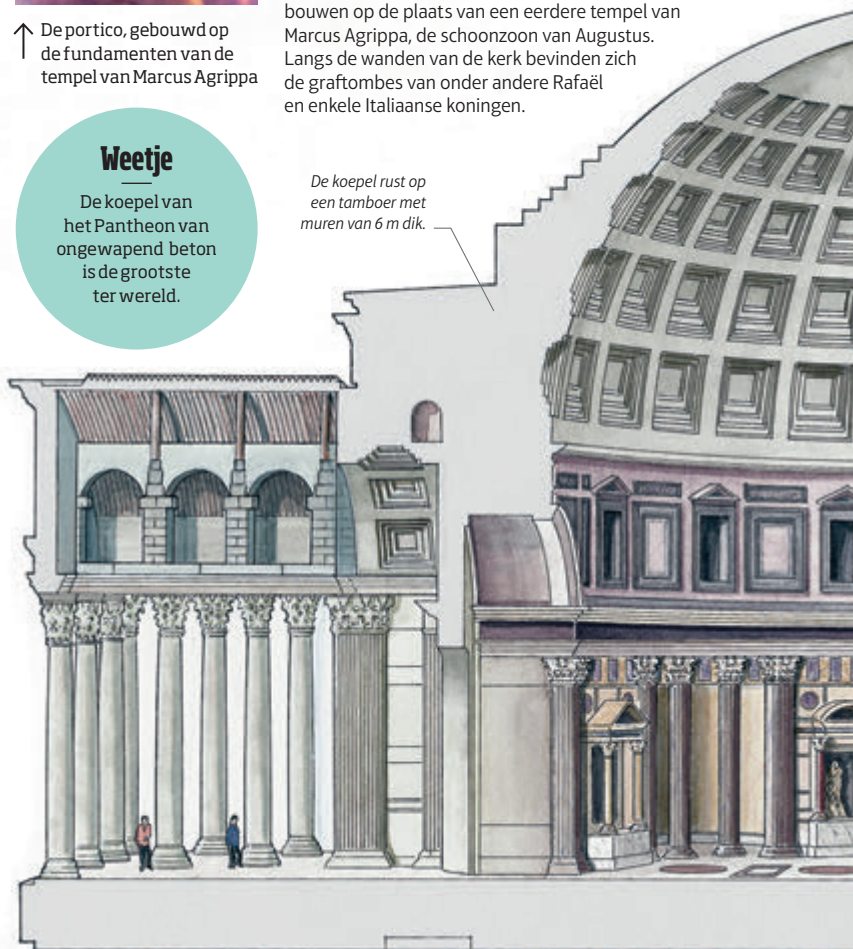
Weetje

De koepel van het Pantheon van ongewapend beton is de grootste ter wereld.

Binnen in het Pantheon

Het interieur van de kerk wordt gedomineerd door de reusachtige koepel, waarvan zowel de hoogte als de diameter 43,3 m is. Door het gat bovenin, de oculus, valt er daglicht in het verder raamloze bouwwerk. We danken dit bouwtechnische hoogstandje aan keizer Hadrianus, die het Pantheon rond 118-125 n.C. liet bouwen op de plaats van een eerdere tempel van Marcus Agrippa, de schoonzoon van Augustus. Langs de wanden van de kerk bevinden zich de grafombes van onder andere Rafaël en enkele Italiaanse koningen.

De koepel rust op een tamboer met muren van 6 m dik.

118-125

Hadrianus bouwt nieuwe Pantheon.

609

▼ Paus Bonifatius IV wijdt het Pantheon als kerk van Santa Maria en de Martelaren.

1309-1377

Het pausdom zetelt in Avignon en het Pantheon wordt gebruikt als pluimveemarkt.

Tijdstip

27-25 v.C.

▲ Marcus Agrippa bouwt eerste Pantheon.

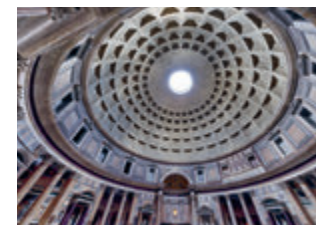
663

Byzantijns keizer Constans II rooft vergulde dakbedekking.

1632

▲ Paus Urbanus VIII smelt brons uit portico om voor baldakijn in Sint-Pieter.

Oculus

Oculus en cassetteplafond in de koepel van het Pantheon

De koepel is geconstrueerd door beton vermengd met tufsteen en puimsteen over een tijdelijk houten raamwerk te gieten.

De tombe van Rafaël rust onder de Madonna van Lorenzetto uit 1520.

← Illustratie van het Pantheon